

5 ק"ש

סוגוביה ומדריד

בשורה פנימה והחוצה

פיגומים

ארז ביטון

על סף חצי בית
בארץ ישראל
עמד אבי
מצביע לצדדים ואומר:
בהריסות האלה
נבנה פעם מטבח
לבשל בו זגב לווייתן
ושור הבר,

ובהריסות האלה
נקים פינת תפילה
למצוא מקום
למקדש מעט.
אבי נשאר בסף
ואני כל ימי
מציב פיגומים
אל לב השמיים.

”

”חג סוכות קרב ובא ועימו ההכנות לחג. המחיר של ארבעת המינים בבגדד שבעיראק היה גבוה מאוד ורק מעטים יכלו לקנותם וביניהם חכם יוסף חיים, הבן איש חי.

עוזריו ניגשו אל הסוחר וקנו כפי הנדרש: לולב אחד, שתי ערבות ושלושה הדסים משולשים, אך כשהגיעו לאתרוג הפתיעו אותו בבקשה מוזרה. הם ביקשו לקנות כמה אתרוגים אף שעל פי ההלכה נדרש רק אתרוג אחד.

הסוחר תמה: ”מפני מה אתם צריכים כמה אתרוגים? מה עוד שמחירם יקר מאוד ושווה ערך למשכורת חודשית?” השיבו העוזרים שזו בקשתו של הבן איש חי וששילמו סכום עתק בעבור הסט המוזר שכלל כעת שלושה מינים ועוד כמה אתרוגים.

בערב החג הכריז הבן איש חי שכל בני העיר שלא עלה בידם לקנות ארבעת המינים, יוכלו להשתמש בסט שקנה לעצמו. וכך למחרת הגיעו אליו מאות רבות של אנשים לקיים את המצווה.

בתחילה בירך הבן איש חי על ארבעת המינים והקהל ענה ”אמן” בהתרגשות רבה ואחר כך מסר אותם לקהל.

ארבעת המינים עברו מיד ליד, ורבים זכו במצווה. אך לעיתים תוך כדי כך נפל האתרוג או השתפשף ונפגם, והיה צורך להחליפו באתרוג חדש.

עוזריו של הרב החזיקו בידם ארגז ובו אתרוגים נוספים להחלפה בעת הצורך.

למראה התופעה שאל אחד מתלמידי החכמים את הבן איש חי: ”כיצד אתה נותן לרבים להשתמש בארבעת המינים שלך, והרי הם נפגמים, ואתה מסכן בכך את האפשרות ליטול בימים הבאים ארבעת המינים בהידור?” השיב לו הבן איש חי: ”עדיף לאדם שיזכה את הרבים ולא יהדר לעצמו.”

”

גלי סמבירא פוסט בפייסבוק

אנחנו התקועים באמצע.

אנחנו לא שמרנים וגם לא פרוגרסיבים, אנחנו לא מפחדים מהקרב החדשה וגם לא מקהלת,

אין לנו מכוני חשיבה כי אנחנו יותר פרגמטיים ופחות אידיאולוגיים (וגאים בזה),

אנחנו לא מייבאים לכאן רעיונות אמריקאים שלא מתאימים לנו כי פה זה לא אירופה וגם לא אמריקה,

אנחנו מוטרדים מהשחיקה של הדמוקרטיה, גם מימין וגם משמאל,

אנחנו מוטרדים גם כשהיהדות הופכת לפולקלור לצד כריסמס והאלווין,

אנחנו מוטרדים מכפייה דתית וגם מכפייה חילונית ועיוורון ליברלי,

אנחנו לא אוהבים את שכרון הכוח של הממשלה הזאת בשבועות האחרונים וגם לא את אלה שחושבים שהמדינה שלהם וגנבו להם את המדינה, ורק הם ה"נכונים" ואם לא הם אז אף אחד,

אנחנו לא "שבט" אלא נמצאים בכל ה"שבטים" ולכן אין לנו מערכת חינוך, מכינות ומוסדות,

אנחנו נאלצים לבחור אם לשלוח את הילדים שלנו לבית ספר שאומר שיש אלוהים או לבית ספר שאומר שאין אלוהים.

אנחנו מברכים על הנס שהוא העם היהודי, אנחנו רוצים שהילדים שלנו ייכנסו לבית כנסת וירגישו בבית, שהם יתמצאו בסיפור, יבקרו במקומות הקדושים ואם ירצו ישתטחו על קברי צדיקים, יכירו את ההיסטוריה המפוארת של העם היהודי, ישמעו על הציונות של אסירי ציון, על ירוסלם של הקהילה האתיופית, ועל הציונות של סבתא טוני, שיבינו מה אנחנו עושים כאן בארץ ישראל.

אנחנו רוצים שהילדות והילדים יגדלו בחברה שיש בה יותר אפשרויות מאשר 1 או 0 ויוכלו לגדל כאן את הילדים שלהם בכל משפחה שיבחרו ועם יותר אפשרויות מאשר כן ולא, שחור ולבן, לחזור בתשובה, לחזור

בשאלה, להיות מסורתיים, להתחתן, לקבל צווי הורות או משכנתא, בלי לפגוע במשפחות אחרות, בלי הורה 1 והורה 2 וכן עם אמא ואמא או אבא ואבא (מבלבל אבל קל מאוד טכנולוגית), בלי בושה ובלי (יותר מדי) גאווה.

אנחנו בעד זכויות אדם אבל גם בעד חובות, למשפחה, לקהילה, למדינה.

אנחנו הקלישאה של קידוש וטלוויזיה בערב שבת, לפעמים אנחנו רוצים לנסוע בשבת וגם לעשות קניות ותמיד להרגיש ברחוב את השקט והאוירה של שבת.

אנחנו רוצים כבוד אבל לא רק כזה של כבוד האדם וחירותו, גם כזה של קזבלן, כבוד להוריד נעליים בכניסה למסגד, כבוד לא להכניס חמץ לבית חולים בפסח, כבוד למי שיוצא בכבוד כדי לא לשמוע שירת נשים כבוד למי שמבקשת אחרי הלידה להיות בחדר עם מי שדומה לה וכבוד כשמבקשים ממשהי לעבור לחדר אחר, בכבוד.

ואם תריבו מי התחיל ומי יתחיל, אנחנו נתחיל לתת כבוד

אנחנו לא רואים מדרון חלקלק בכל דוכן תפילין או בכל דגל גאווה, אנחנו רוצים גם דוכן תפילין וגם דגל גאווה, בלי דווקא, בלי להשתלט.

אנחנו נגד הפרדה מגדרית ובעד מרחבים מגדריים שמאפשרים גם מימוש מגדרי בנפרד.

אנחנו בעד ביחד אם אפשר לפעמים גם לחוד.

אנחנו מתרגשים ודואגים מהסכמי שלום,

אנחנו בעד שתי מדינות (עוד יש אופציה כזאת?) כשיש עם מי לדבר וכנראה שזה לא מספיק על סדר היום שלנו, אולי במקום מזרח תיכון חדש אנחנו צריכים שגם האיסלאם וגם היהדות כאן יהיו קצת יותר דומים למרוקו,

אנחנו זוכרים גם את אוסלו, גם את רצח רבין, וגם את ההתנתקות כאירועים מכוננים ביחסים בינינו.

אנחנו מתרגשים מהכותל ומירושלים, גאים בבאר שבע, בנתניה, ביבנה (ולא רק בתל אביב)

אנחנו חושבים שהידע על החיים שלנו יחד נמצא בבלוק ברמלה ובשכונה בקרית גת לפחות כמו באוניברסיטה או במדיניות הממשלתית ואפשר ללמוד מהצלחות ולפעול "מלמטה בגדול", כי בשטח הכל מעורבב ויש

פחות תיאוריות מופשטות ויותר חיים

אנחנו רוצים תהליכי קבלת החלטות מלמטה ולא רק מלמעלה, שמאפשרים לרשויות להיות יותר מאשר פינוי זבל ומדרכות, ומוכנים לקחת חלק כבעלי בית של הרחוב והעיר שלנו.

אנחנו רוצים קהילות תומכות וחזקות, מערכת רווחה מתפקדת ליום מעונן, אנחנו רוצים ביטוח בריאות ומוסר וצדקה יהודיים, לצד שוק חופשי, יזמות וחדשנות.

אנחנו מלאי הכרת תודה על הכלכלה של נתניהו שמאפשרת לנו לחיות טוב, וכועסים על יוקר המחיה ועל המונופולים, אנחנו מעמד ביניים בלי "הכנסה פסיבית" שצריך עבודה כל חודש וכל שנה, שחוסך לפנסיה ודואג לדור הבא

אנחנו רוצים ועדי עובדים אבל לא כאלה שממנים את המנכ"לים לפי צרכיהם אנחנו לא רוצים ראש ממשלה חשוד בפלילים או שרים עם הרשעות אבל גם לא רוצים שלטון של קבוצה אחת שיודעת מה טוב לכולם ורק היא היא הדמוקרטיה והיא הממלכתיות, וכל דבר אחר הוא אספסוף.

אנחנו לא אוהבים את הכוחנות והיוהרה של הממשלה הזאת בשבועות האחרונים אבל יודעים שגם בצד השני יש הרבה, הרבה מאוד כוח, וכשאנחנו שומעים את התגובות של האופוזיציה לפעמים בא לנו להתפקד לליכוד.

אנחנו רוצים רפורמה במערכת המשפט כי ברור שגם שם מישוה התבלבל עם הכוח ומובן שבשביל לפרק כוח צריך עוד יותר כוח, אבל אם אפשר שאתם תקשיבו רגע לעוד כמה קולות מורכבים ועמוקים ואתם תפסיקו לאיים עלינו עם מלחמת אחים, יכול להיות שיש כמה מומחים משפטיים שכמונו תקועים באמצע

אנחנו רוצים אליטות יותר מגוונות, אליטות שכל ילד וילדה יוכלו לראות את עצמם בהן

אנחנו רוצים שכל ערביה, חרדית, אתיופי או רוסיה ילכו בכל רחוב בלי פחד, בתחושה שהמרחב הציבורי, במדינה היהודית והדמוקרטית, שייך לכולם.

יש לנו הכרת טוב ותודה לחרדים והאורתודוקסיה על שמירת היהדות ואנחנו מצפים שאלה יכירו בתפקיד היהודי והחברתי שלנו, ויסייעו למשפחות

שלנו, גם אם הן קצת שונות, גם בגיור של הילדים שלנו.
אנחנו רואים את התהליכים הפנימיים והאתגרים של החברה החרדית, אנחנו לא רוצים לקבוע להם מה ילמדו בבית הספר וגם לא שהם יקבעו לנו התרגשנו לשמוע את מנסור עבאס אומר: "מדינת ישראל נולדה כמדינה יהודית, והשאלה היא איך משלבים את החברה הערבית בתוכה", ואת נזיר מג'לי "אנחנו הערבים הפלסטינים הישראלים בלי סתירות" כי כשהמיעוט לוקח אחריות האצילות מחייבת את הרוב, וחשוב לנו שהערבים הישראלים יחיו בשלום עם המדינה שלהם ועם העם שלהם, הם מכירים אותנו ואותם ואת הכאבים של כולנו הכי טוב, ויודעים הכי טוב לחיות אתנו ואולי גם להיות גשר לשלום.

אתם לא שומעים אותנו בתקשורת כי אין לנו פארדיגמה סדורה, לא תיאוריות ולא "איזמים", אין לנו תשובות מוכנות של כן/לא שחור/לבן, לפעמים אנחנו לא יודעים, לפעמים זה מורכב, לפעמים זה תהליך, אנחנו תקועים במשחק כדורגל בין נבחרת ישראל שאנחנו כל כך אוהבים לבין הקבוצה הביתית שלנו,

ובתקופה הזאת אנחנו מתבקשים להתמין ולבחור צד שוב ושוב,

פעם היינו הומלסים פוליטיים פעם ב-4 שנים בקלפי,

עכשיו לא רק שאנחנו צריכים להצביע כל שנה, אנחנו נדרשים להכריע מדי יום בלימודים ובעבודה - את אתנו או איתם? בעדנו או נגדנו? ואנחנו גם וגם

אין לנו ארץ אחרת, לא יהודית ולא דמוקרטית

לפעמים ההיגיון הפשוט יותר חזק מכל אידיאולוגיה אבל היגיון פשוט לא תמיד מתיישר לצד אחד

אנחנו ישראל המסורתית שלכודה בפארדיגמה דיכוטומית,

אתם (כמו שטיילור ובן זיני אומרים) תיקו תיקו,

ואנחנו (כמו שנועה קירל אומרת) לא נהיה דלמטיים, אנחנו לא נבחר צד.

*למען הסר ספק, "התקועים באמצע" הם מסורתיים, חרדים, ערבים, אתיופים, רוסים ועוד, זאת רק הדוגמא שלי.

על דתי וחילוני הרב יהודה לאון אשכני (מניטו)

המושגים דתי וחילוני אינם מושגים יהודיים. הם אומצו באירופה במהלך המאה השמונה-עשרה, כשהתחיל החילון. הם נובעים מתפיסת היחס בין אדם למקום שהיא זרה לתורת ישראל.

אין מושג של יהודי דתי. יהודי מצווה לקיים מצוות. יש יהודי שמקיים יותר ויש שפחות. האסון שנגרם בעם היהודי מאז אותה תקופה, בייחוד אצל האשכנזים שחיו בתוך העולם הנוצרי, הוא שגרם לאמץ תפיסה קיצונית של 'הכל או כלום' ביחס לשמירת המצוות. או שאתה מקיים הכל ואז אתה שייך לאנשי שלומנו או שאתה בחוץ.

גם אם בהתחלה היו כוונות טובות, אסטרטגיה פדגוגית זאת מוטעית. היא הביאה אנשים רבים לזנוח לחלוטין את קיום המצוות משום שחשו דחויים על ידי המערכת הרבנית.

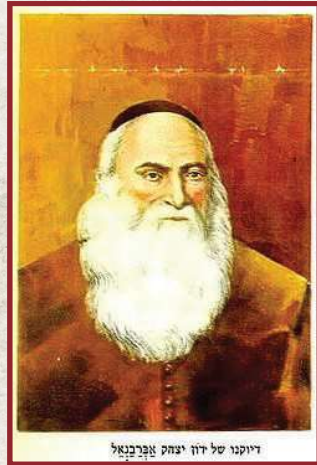
אסטרטגיה זו מעולם לא אומצה על ידי הרבנים בצפון אפריקה. הם תמיד עודדו אנשים לעשות מצוות גם אם מיד אחרי זה עברו עבירות.

(על התפילה, סוד מדרש התולדות, 4)

רבי יצחק בן יהודה אברבנאל

או דון יצחק אברבנאל.

דיוקנו של דון יצחק אברבנאל

(1437-1508). היה מדינאי יהודי, פילוסוף, מיסטיקן, פרשן מקרא וכלכלן, ממנהיגי היהודים בחצי האי האיברי, שנודע בפירושו על התורה והנביאים ובתפקידיו כשר האוצר של כמה ממלכות באירופה: פורטוגל, קסטיליה, אראגון ונאפולי.

דון יצחק אברבנאל נולד בליסבון שבפורטוגל לדון יהודה. הוא למד תורה מרבו המובהק, רבי יוסף בן אברהם חיון, ובנוסף, למד פילוסופיה אצל רבי יוסף אבן שם טוב לפי הספרים שהיו ידועים בימיו. בנערותו, חיבר את הספר "עטרת זקנים", הכולל ביאור לפרשת "הנה אגכי

שֶׁלַח מִלֶּאֱלֹהִים לְפָנֶיךָ" שבפרשת משפטים. יחד עם חיבור זה חיבר גם את הספר "צורת היסודות", הכולל השקפות פילוסופיות על העולם והטבע, וכן על ההשגחה הפרטית, הישוארות הנפש ויסודות הדת. הוא החל לכתוב פרוש לספר דברים בשם "מרכבת המשנה", אך עזב את עבודתו הספרותית בגלל שנתמנה לשר האוצר על ידי אפונסו החמישי, מלך פורטוגל (משרה אותה מילא קודם לכן אביו דון יהודה). בנוסף, חיבר ספר בשם "מחזה שדי" בנושא הנבואה בו הוא מרבה לחלוק על השקפתו של הרמב"ם בעניינים הקשורים לנבואה, אך הספר אבד בזמן הכיבוש הצרפתי של נאפולי.

דון יצחק סייע לפדיון 250 שבויים יהודים אשר נמצאו בעיר ארסילה (אנ') במרוקו עם כיבושה על ידי הפורטוגזים בשנת 1471. הוא אסף כסף לפדיונם, דאג למחסורם במשך שנתיים, עד אשר נקלטו בספרד. בשנת 1483 העלילו עליו כי הוא עומד לבגוד במדינתו פורטוגל. ולכן ביקש מקלט בטולדו שבקסטיליה, מושב משפחתו בעבר, משם ניסה להסביר לז'ואאו השני, מלך פורטוגל את חפותו. הדבר לא עלה בידו והמלך החרים

את כל רכושו. באותה התקופה חידש את כתיבת הפירוש לתנ"ך, וסיים את חיבור הפירושים לספרים: יהושע, שופטים ושמואל. במהלך החיבור של פירושו לספר מלכים נקרא על ידי המלכים הקתוליים, פרננדו מאראגון ואיזבלה מקסטיליה, שמינו אותו לתפקיד שר האוצר. בתפקיד זה שירת במשך שמונה שנים.

בשנת 1492 השתדל אצל הזוג המלכותי לביטול גזירת גירוש ספרד, ואף הציע להם שוחד גדול, אך לשווא.

עם גירוש ספרד, גלה עם משפחתו לאיטליה, והתיישב בעיר נאפולי שמלכה, פריננדו הראשון, פתח את שעריה לגולים יהודים רבים. גם שם מונה על ידי המלך לשר האוצר של העיר. כשמת פרדיננדו הראשון ב-1494 פלש שארל השמיני, מלך צרפת, לנאפולי. כחודש לפני הפלישה ברח יורשו של פרדיננדו הראשון, אלפונסו השני למנזר בסיציליה ואברבנאל, שזכר חסד לאביו, ליווה אותו בבריחתו. רכושו של אברבנאל נשאר מאחור ונבזז בפרעות שבוצעו ביהודים עם הגעת הכובשים הצרפתים לעיר. בהמשך הגיע לאי קורפו ופגש שם למדנים יהודים גולי ספרד, בקורפו גם מצא עותק מפירושו הלא גמור לספר דברים. בשנת 1496 עבר למונופולי, עיירה ליד בארי. כאן סיים בערב פסח 1496 את כתיבת ספרו "זבח פסח". בשנת 1503 נקרא לוונציה, שם ניסה לפשר בין מנהיגי העיר לבין סוחרים פורטוגל בנושא המסחר בבשמים, שם גם נפטר בגיל 71. הוא הובא למנוחת עולמים בבית העלמין הישן בפדובה. המצבה על קברו נהרסה בשנת 1509.

בשנים שלאחר מכן, התיישבו בני משפחתו בהולנד, אנגליה ובאימפריה העות'מאנית. חלקים ממשפחת אברבנאל עלו לארץ ישראל באמצע המאה ה-19 והיו מהראשונים לצאת מחומות העיר העתיקה לשכונות החדשות שנבנו בירושלים.

אברהם סניור

קורונל (1412-1493) היה שר אוצר יהודי בספרד במאה ה-15, תחת שלטון המלך פרננדו והמלכה איזבלה. יש אומרים כי הפגיש ביניהם.

נולד למשפחה יהודית בספרד, במאה ה-15, בשם אברהם שניור. תחת שלטונו של המלך אנריקה הרביעי היה חוכר המיסים הראשי בקסטיליה,

כגמול על שירותיו מונה אלבדין (Albedin us) שופט היהודים בעיר סגוביה. בשנת 1474 סייע לעליית פרדיננד ואיזבל ופעל למסירת סגוביה לשלטונם. במהלך שנותיו, הפך להיות שר האוצר של המלך פרדיננד והמלכה איזבלה. עבודה זו העלתה אותו בסולם

המעמדות, והפכה אותו לידיד טוב של המלך. ארמונו שבעיר סגוביה, אחד מהמפורסמים שבספרד, משמש כיום כמוזיאון. שניור שימש גם כראש קהילת יהודי קסטיליה והשתדל למענם. יחד עם דון יצחק אברבגאל ניסה למנוע את גזרת הגירוש. תפקידו הבכיר וקרבתו למלך הייתה בעוכריו.

בימי גירוש ספרד חויב על ידי המלכים הקתולים להתנצר, הוא הוטבל לנצרות במזרקה בכניסה לכנסייה Santa María de Guadalupe בעיר גוואדלופ על ידי החשמן של ספרד פדרו דה מנדוזה, המלכים הקתולים היו הסנדקים. בטקס זה הוטבל גם חתנו מאיר ועוד שלושה יהודים. לאחר הטקס, קיבל אברהם שניור קיבל את שם המשפחה "קורונל". כל משפחתו, שלא רצתה לעזבו בזקנתו, התנצרה גם היא, אך הוא מת כשנה לאחר-מכן. אחיו שלמה שניור עזב את ספרד.

נכדו ברח להולנד לאחר מותו, שם חזר ליהדותו ותרם רבות לבתי-הכנסת. שניים מצאצאיו הם יעקב פרלשטיין, אשר היה אחד ממיסדי תל אביב, ודוד קורן (קורונל), אשר שימש חבר הכנסת וראש מועצה בגליל.

שבטיות מול רציפות בחברה הישראלית

עמיחי דנינו

חלק ממניספט ארוך שקישור ניתן למצוא בסוף המאמר

בניגוד לפרדיגמת השבטיות הגורסת כי כל פרט בישראל יכול להיות מאובחן באופן חד-חד ערכי

לאור הגדרתו השבטית, המציאות הישראלית היא למעשה יותר היברידית מהחלוקה הממסדית.

כל פרט נושא בקרבו מספר זהויות הנאבקות זו בזו ומשלימות זו את זו. את הפרדיגמה המתעמתת

עם הפרדיגמה השבטית אכנה במסגרת מחקר זה פרדיגמת הרציפות.

הרציפות, בניגוד לשבטיות, מניחה כי החברה הישראלית בנויה מרצף של זהויות אשר הגבולות

ביניהם מטושטשים. 85 פרדיגמת הרציפות גורסת כי לחברה הישראלית המאפיינים הבאים:

1. אתוס ישראלי משותף שלו פרשנויות שונות - הרציפות גורסת כי ישנה ישראליות משותפת שלה פנים מגוונות המתבטאות במגוון פרשנויות של שבטים שונים אלה מאלה. הרציפות מאמינה בחשיבותו של מכנה משותף ישראלי. לשיטתה, קיומו של אתוס זה הכרחי להמשך פיתוחה ושגשוגה של החברה הישראלית. ודוק, אין המדובר בתפיסה הגורסת כי הזהות הישראלית היא רב-תרבותית. זוהי תפיסה הגורסת כי לישראל יש צורך בתפיסת כור היתוך חדשה, כפי שכתב לאחרונה ארי שביט (בספרו 'בית שלישי').

2. תפיסה אזרחית פעילה (רפובליקניות) - המדינה נתפסת כמקור לחוזקה ולעוצמה, וכמקום המרכזי שבמסגרתו צריכים להיערך הדיונים המהותיים בנוגע לעתידה ולעיצובה של החברה הישראלית. זוהי פילוסופיה פוליטית המעודדת השתתפות אזרחית פעילה, מתוך הזדהות אזרחית עמוקה עם התפיסה הציונית, המורשת היהודית, המדינה ומוסדותיה

3. גבולות מטושטשים ולא חומות בלתי עבירות - החברה הישראלית איננה בנויה מארבע זהויות בינאריות אשר שאלת השייכות שלהם היא בעלת

תשובה חד-חד-ערכית. בפועל, בין הדתי לחרדי ובין הדתי לחילוני יש רצף זהויות ולא חומה בצורה שלא ניתן לעבור דרכה.

4. חשיבות קידום של מרחבים היברידיים - הרצפיות תומכת במרחבים ציבוריים היברידיים שבמסגרתם נפגשות כלל האוכלוסיות בישראל וצורכות שירותים. בתחום החינוך - באמצעות החינוך המשלב, בתחום המגורים - באמצעות ישובים מעורבים ומתחמי מגורים הטרוגניים, בתחום התרבות - באמצעות גיוון תרבותי החוגג את הפנים השונות של הישראליות, בתחום הדתי - באמצעות מפגשים וטקסים החוגגים את מגוון האופנים שבהם האוכלוסיות מבטאות את יהדותן ועוד.

5. תקצוב ציבורי לא שבטי - הרצפיות תומכת במנגנוני תקצוב המתקצבים את כלל האוכלוסיות בשווה, תוך המעטה במנגנונים ייחודיים הפועלים להגבהת החומות ולהגדלת התקצוב העודף המופנה כלפי האוכלוסיות הנפרדות.

ניתן לזהות שלושה מופעים מרכזיים של פרדיגמת הרצפיות בחברה הישראלית:

1. אוכלוסיות היברידיות - אלו הן אוכלוסיות אשר לא זכו בחוזה חברתי מיוחד עם המדינה הפועל לכינון וקידום האידיאולוגיה שלהם. אוכלוסיות אלו צורכות את החוזה החברתי של השבטים בחברה הישראלית, ואינן זוכות להתייחסות המכירה בייחודיותן ותרומתן האפשרית לחברה הישראלית. כדוגמא לכך, ניתן לזהות את אוכלוסיית המסורתית ואוכלוסיית עולי ברית המועצות לשעבר¹.

2. קבוצות תת-שבטיות רצפיות - אלו הן תתי-קבוצות בתוך השבטים הממוצבים ב"אמצע הפיצה" של החברה הישראלית, או בגבולות שבהם

¹ בכל הנוגע למסורתיים, ההיברידיות באה לידי ביטוי בקשרי החברות והנישואין עם השבטים בחברה הישראלית. על פי סקר (PEW [Pew Research Center Israel's Religiously Divided Society (2016), המסורתיים הם הקבוצה היהודית היחידה אשר חברה נוטים יותר מאחרים לפתח קשרי חברות עם חברים ממגוון קבוצות יהודיות אחרות. רק כמחצית מהמסורתיים (48%) אומרים שרוב או כל החברים הקרובים שלהם גם הם מסורתיים; לשם השוואה, בקרב חרדים וחילונים, כתשעה מכל עשרה בוגרים אומרים שרוב או כל החברים הקרובים שלהם משתייכים לאותה תת קבוצה יהודית כמוהם. בקרב דתיים - 72% אומרים שרוב או כל החברים הקרובים שלהם הם דתיים. בדומה לכך, 95% מהחרדים הנשואים אומרים כי בן זוגם הוא חרדי, ואילו 93% מהחילונים מדווחים כי בן זוג או שותף לחיים שיש להם הוא חילוני. גם דתיים נוטים מאוד להיות נשואים לבן זוג דתי. בדומה לחבריות, מסורתיים הם הנוטים ביותר להינשא לבני תת קבוצות אחרות של יהודים - 64% נשואים לבן זוג שהוא יהודי מסורתי, אך כשליש מהם נשואים לבן זוג שהם מתארים כדתי (20%) או כחילוני (15%).

השבטים משיקים האחד לשני. קבוצות אלו אינן מזדהות, ממגוון סיבות, עם פרדיגמת השבטיות הבאה לידי ביטוי בחוזה החברתי השבטי. הן תרות אחר מרחבים היברדיים, שבהם יוכלו לממש את פרדיגמת הרצפיות שאיתה הם מזדהים. לעיתים, קבוצות אלו צורכות את החוזה החברתי השבטי אך מעוניינות לאוורר אותו או לאתגר אותו. בשיח האקדמי מכונים מרחבי שיח אלו בכינויים כמו "פוסט-" (שיח פוסט חילוני/דתי/חרדי), או בהצמדת הכינוי "החדשים" (החרדים/הדתיים/החילונים החדשים). אלו הן תפיסות המאתגרות את האידיאולוגיה השבטית ומציגות לה אלטרנטיבה בהגות ובמעש.

3. שיח הטוב המשותף - זהו שיח הפועל לגיבוש מכנה משותף לחברה הישראלית, באמצעות דיאלוג והכרה בנכסים הייחודיים של כל שבט ואוכלוסייה בישראל. שיח זה פותח מאוד בשנים האחרונות, באמצעות ארגונים כגון: מכון שחרית; יוזמת לחיות יחד; יוזמת תקווה ישראלית; פנימה; ומעוז. כל אלה פועלים ליצירת "חדרים" מאוזנים שבמסגרתם מגיעים לדיאלוג נציגים מכל השבטים ומכל האוכלוסיות בישראל. חדרים אלו מייצרים חיבור עמוק בין המשתתפים, אשר ללא תכניות אלו, היו נשארים בגבולות השבטיות שלהם.

כפי שציינו למעלה, בחינת המבנה הסוציולוגי של החברה הישראלית מעלה כי בישראל שבט נוסף: האוכלוסייה המסורתית. אוכלוסייה זו המהווה כ-35%-40% מהחברה היהודית בישראל. על אף גודלה, היא איננה נהנית מחוזה חברתי ייחודי עם המדינה, ואין לה אידאולוגיה המשמרת את כוחה וזהותה.

המסורתיים הם מופע של הפרדיגמה הרצפית, זוהי אוכלוסייה היברידית הנעה ונדה בין החוזים החברתיים הקיימים בחברה הישראלית. היעדר הבית והניידות היא אינהרנטית למסורתיות.

כמעט ניתן לומר שההגדרה של מסורתי היא פרט אשר אין לו חוזה חברתי שאליו הוא משתייך באופן מובהק וממנו הוא יונק. אופן התנועה בין החוזים החברתיים הוא מגוון. המסורתי יכול לבחור בחוזה חברתי אחד ולדבוק בו, לנתב את ילדיו לחוזים חברתיים שונים או לחילופין לדלג בין החוזים השונים במהלך חייו.

המסורתיות איננה אידיאולוגיה. אין לה נציגים פוליטיים מובהקים הפועלים לקידומה, היא אינה ברת הגדרה ואינה מצליחה לזכות לתמיכה ממשלתית אשר תתמוך בצמיחתה. ההגדרה המדויקת שלה היא "חיים בצל האידיאולוגיות". אלו הם חיים חתרניים, המאתגרים ללא לאות את השיח המקובל בישראל - באורחות החיים, 92 בתרבות ואמנות, בתרבות הצריכה ובריטואל.

אין פלא שהמסורתיות משגשגת במרחבי השוק החופשי ובאזורים שבהם המדינה אינה נוכחת. גם את המסורתיות ניתן לתאר לאור יחסה העקרוני לשלושת התחומים: זהות; הסדרת חיי החברה והמשפט; וקהילה, ריטואל ומנהג.

המסורתיות יוצאת חוצץ כנגד הבינאריות והדיכוטומיות הדתית הישראלית המחייבת את הפרט לבחור בין אמונה לתבונה, בין קודש לחול ובין קיום מצוות מלא לחילוניות משוחררת.

הפרדיגמה השבטית תופסת את המסורתי כ"פשרן" המזגזג בין דתיות לחילוניות, ואת המסורתיות כחסרת עמוד שדרה רעיוני וכבעלת כשלים לוגיים רבים.

הפרדיגמה השבטית לוקה בהבנתה את המסורתיות. המסורתיות, המזוהה עם מורשת יהדות ספרד והמזרח, איננה פועלת במרחב הדיאלקטי והבינארי המושפע מהתרבות האירופאית. המרחב המסורתי הוא היברידי. קודש וחול משמשים בו בערבוביה. מרחב זה הוא מרחב 'לכתחילאי' המבוסס על הדתיות המזרחית אשר התפתחה בארצות האסלם. דתיות מסוג זה לא חוותה את הטראומות האירופאיות של חילון ורפורמה, אשר יצרו יש מאין קטגוריות אורתודוקסיות, חרדיות ודתיות במטרה להגן על העולם היהודי הדתי. ככלל, תהליכי המודרניזציה והחילון בארצות האסלם היו רכים יותר, והם לוו במתינות הלכתית מכילה אשר מנעה פיצולים ויצירת דיכוטומיות בין חברי הקהילה.

למאמר המלא:

לחזור הביתה

התקווה 6

מילים ולחן: דני קרק ועמרי גליקמן

כביש ארבעים בלילה נותן אחלה מפלט
אני אוהב ת'געגוע לכל מה שנעזב
זה עוזר לי להבין כלום לא מובן מאליו
אני אוהב ת'נחמה שנתנה לי הבמה
כל הזדמנות שונה לפזר את הנשמה
אני אוהב ת'אנשים ת'משקאות
אוהב את זה לאללה

אבל הכי אני אוהב לחזור הביתה
אחרי שלא הייתי כל הלילה
למצוא את השלווה שאני חי בה
לפשוט מעליי את החיים
איך אני אוהב לחזור הביתה
ללב של האישה שאני חי איתה
להחזיר את השפיות שלי אליי כבר
את כל הרגעים הרגילים
איך אני אוהב לחזור הביתה
אז מה פה חשוב עושה בלילות
ת'חשוב, אוו
עם רגל אחת בבמה מנסה להיות שפוי
בשילוב, אוו
אז לקראת השלבים הבאים
ולמרות אחורי הקלעים
אנ'לא מחליף ת'חיים שלי בחיים
אבל הכי אני אוהב לחזור הביתה
אחרי שלא הייתי כל הלילה....

אני אוהב למצוא את הרגע שלי לברוח
לנסוע יום יומיים לאוורר תאים במוח
אני אוהב את הדרכים ואת הזמן שלי
בחוץ
לילה בצפון צימר בקיבוץ
אני אוהב להסתכל על החיים שלי מהצד
להבין שאני יודע גם לבד
אני אוהב את הצלילים החוזרים
של האולם
12 שניות לפני שנכנסים כולם
אני אוהב את הפנסים את האורות
ואת הידיים למעלה

אבל הכי אני אוהב לחזור הביתה
אחרי שלא הייתי כל הלילה
למצוא את השלווה שאני חי בה
לפשוט מעליי את החיים
איך אני אוהב לחזור הביתה
ללב של האישה שאני חי איתה
להחזיר את השפיות שלי אליי כבר
את כל הרגעים הרגילים
איך אני אוהב לחזור הביתה
אני אוהב ת'שקט
לשמוע את המציאות שותקת
נכנס לאוטו בלי כיוון
שם בוב מארלי הלקט
אני אוהב לנהוג דרומה
מצפה עד אילת

אנחנו

גיא מזיג

מילים ולחן: גיא מזיג

היי

מי יהיה פה ביום שאחרי
סוף החלום ושברו הקהה
מה שהיה ויותר לא יהיה

מה?

מה יישאר אחרי מלחמה?
בית ועץ על אותה אדמה
שמלבדה לא נמצא נחמה

(רק) שיר נדודים שכתבנו
כל השבילים שעזבנו
ברית עולמים ששכחנו
והאחים והפרחים שהנחנו

כאן

כאן הניצוץ הראשון כבר הוטמן
זה שנמצא בכולנו מזמן
זה שלא לכולנו מובן

הלב

נישא לאן שהרוח נושב

רק התקווה יכולה לקרב
את החבר שהפך לאויב

מי יזכור לנו
שיר נדודים שכתבנו
כל השבילים שעזבנו
ברית עולמים ששכחנו
והאחים והפרחים שהנחנו

שיר נדודים שכתבנו
כל השבילים שעזבנו
ברית עולמים ששכחנו
והפרחים שהנחנו

שיר נעורים שאהבנו
כל הפצעים שכאבנו
ה"תהילה" שקצרנו
והמילה שכבר שנים
לא אמרנו אנחנו!

העיר

אנסמבל שם טוב לוי
מילים: יורם ברונובסקי, עלי מוהר וקאופיס
לחן: שם טוב לוי

אלך לארץ אחרת
אפליג לים אחר
אמצא לי עיר שונה
טובה מזו פי כמה

כי כאן אני כושל
רפה ומוותר
כי כאן נמק ליבי
ורוח בי לא קמה

האם תקום בי רוח
לקום מן הרפיון
האם אמצא בי כוח
למצוא מקום אחר
כי כאן שוקעים חיי
כגל של חורבות
להבל ולריק זריתי את ימי

לא תמצא ערים שונות
לא תפליג בים אחר
העיר תלך תמיד בעקבותיך
גם אם תרחיק לנדוד
לא תוכל להשתחרר
מן העיר שבה אבדו לך ימיך

אלך לארץ אחרת
אפליג לים אחר
אמצא לי עיר שונה
טובה מזו פי כמה

עלי להתנער
לקום מן הרפיון
לצאת למרחקים
למצוא לי עיר אחרת

האם תקום בי רוח
לקום מן הרפיון
האם אמצא בי כוח
למצוא מקום אחר
כי כאן שוקעים חיי
כגל של חורבות
להבל ולריק זריתי את ימי

לא תמצא ערים שונות
לא תפליג בים אחר
העיר תלך תמיד בעקבותיך
הזקנה תשיג אותך
באותם הרחובות
שבהם לריק חלפו לך ימיך

לא תמצא ערים שונות
לא תפליג בים אחר
העיר תלך תמיד בעקבותיך
כי הן כל המקומות
הם העיר הזאת
אשר בה כילית את ימיך